

A NŐ HÉTSZER

1.

Vittorio de Sica az utóbbi években rosszul járt a kritikusaival. Ha még olyan rossz filmeket készített volna is ez időben, senki sem vitathatná el tőle, hogy megalkotta a *Biciklitolvajokat*, a *Sorompók lezárulnak*at és így a filmművészet nagy klasszikusai közé emelkedett és nem csupán, mint a neorealizmus egyik legjelentősebb képviselője.

De a korai sikereket a kritikusok minduntalan szembesítik a későbbi fáradtabb művekkel. Hozzámérnek és fennhangon jelzik: volt jobb, alatta maradt eddigi eredményeinek. Legalábbis, mintha partjelzészről vagy műugrópontozásról volna szó.

Sica filmjei egyrészt görcsösek — mert egybeesve a hanyatlás és a filmművészetben zajló felgyorsult stílusöregedéssel — minduntalan saját korábbi magasságát akarja megugrani. Amikor *Az utolsó ítéletben* meg akarta ismételni poétikusan szép sikerét a *Csoda Milánóban*-nak, csak gyötrelmes ügyeskedést kaptunk, tarka figurákkal és zacharinozott erkölcsprédikációval. És későbbi filmjeiben is tanúi lehettünk az erőlködésnek, a nem testére szabott témákkal való stílusfiatalítgatásnak, de csak annyira fiatalították meg elbeszélőképességét, mint egy sárga paróka egy nyolcvanéves élnívágyó dímát.

2.

Azokat a munkáit pedig, amelyek nem nagy igénnyel születtek, szorgos partjelzők (és ami ennél szomorúbb: a közönség) a pályaszélre kergették. Minden újabb film csak újabb bizonyítékot szolgáltatott De Sica művészi hanyatlása mellett és azt bizonyították, hogy egy reménytelenül kiöregedett, amerikai öregúr meséit látjuk minduntalan.

Igen, az amerikai stílus sosem volt teljesen idegen tőle. És nem csak azokra a komédiákra gondolunk, amikben színészként hírnevet szerzett magának. Hanem a *Termini pályaudvar*-ra is, erre a hollywoodi ízű keretes történetre, ami csak egy évvel készült később, mint a *Sorompók lezárulnak*.

3.

A nő hétszer ebből az elegáns, de léha stíusból táplálkozik. Több köze van a *Termini pályaudvar* rendezőjéhez, mint ahhoz a De Sicához, aki valóban nagy, idő- és értékálló műveket alkotott. Tulajdonképpen ez is üzleti fogásra épült. Ahogyan a De Filippo-komédiából filmszalagra meszterkedett *Válás olasz módra* Sophia Loren vonzerejére, színészi képességeire támaszkodott, most *Shirley MacLaine*-nek találtak ki *Zavattini*-

Peter Sellers és Shirley MacLaine

Jelenet a filmből

vel együtt olyan forgatókönyvet, amelyekben az amerikai csillag parádézhatott.

4.

Shirley MacLaine elbűvölő almarca, tatáros tekintete, bohócmosoly, amely képes szempillantás alatt üde tisztaságú mosollyá lenni; vígjátéki stílusának szinte egyedülálló intelligenciája, pasztelfinom karikírozó képessége és az a szeretet, amivel mindenhol a világon befogadják őt a mozinézők, akik ezt az értelmes és érzelmes, kicsit gúnyos és kedves színésznőt sokkal meghittebb módon szeretik, mint ahogy filmsztárt szoktak, szinte családiasan: mindez együtt alkalmasnak tűnt, hogy a színésznőre mozivállalkozást építsenek.

MacLaine valóban elbűvölő hét szerepében. Nagyvilági és kispolgári, félszeg és kihívó, őszinte és álszent, áttetsző és kiismerhetetlen, Arpégeszagú és Nivea-szagú. Sorolhatnánk még az ellentétpárokat, nem kerülünk közelebb játékának lényegéhez és különben is, ezeknek a bravúrrepeknek sajátossága, hogy ellentéteket halmoz és a „mit tud még”-produkción többnyire olcsó cirkuszi átváltozóképeségével hat elsődlegesen.

Shirley MacLaine elkerüli a Gassmann-szerű bravúrmutatványokat. Zárt és egymástól független jellemportrékat rajzol meg, olyan gonddal,

mintha epizódszerepben kellene sürgősen elmondania mindazt nőiességéről, ami kikívánkozik belőle. Semmi operettprimadonnás tolakvás nincs benne. Nem magánszámokat játszik, hanem jellemeket formál és ha visszagondolunk két egymástól finoman különböző, sosem rikító figurájára: elsősorban nem is az ejt csodálatba, hogy milyen jól tud különböző szerepeket alakítani, hanem az, hogy milyen intelligensen és önuralommal teszi mindezt.

5.

Igazságtalanság volna azonban a mulatságos film erényeit kizárólag a színésznő bájának és tehetségének tulajdonítani. De Sica a partnereket is gonddal válogatta össze. Talán túl nagy gonddal. Alakításukról nem beszélhetünk sokat: a sztárparádé eltakarta az alakokat. Elsa Martinellit, Peter Sellerst, Rossano Brazzit, Vittorio Gassmannt, Anita Ekberget látjuk, nem pedig jellemeket. A film elegáns kis novellákat mutat be, kedvvel és tűzzel elmesélteket, jó kísérőzenével, ízléssel, szellemes és kulturált poentírozással. *Christian Matrass* kitűnő operatőr és Zavattinótól régen nem láttunk ilyen elmés történeteket. Egyikük-másikuk — például az operapremiért megelőző divatháború — valóságos gyöngyszem.

MOLNÁR GAL PÉTER